

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 "

Helyben házhoz kérvény:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Asszerkesztőség kóriratok visszaadása
 vagy megőrsésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A koalíció bukása.

(—a.) Csaknem öt esztendei működés után tegnap hivatalosan is felbomlott a magyar parlamenti pártok szövetsége a koalíció.

Ha nem is éppen a csaták zajában, de elmondhatjuk, hogy a legizóbb parlamenti küzdelmek idején született. Mikor 1904 végén a magyar alkotmány épségéért küzdöttek az akkori kisebbségi pártok, akkor merült fel közöttük az eszme, hogy a nemzet leglétfettebb kincse forogván kockán, ne egymás ellen fordítsák a fegyvert, hanem a közös ellenség ellen, mely az alkotmány egyik sarkalatos pontja ellen emelte fegyverét.

A küzdelem hevében felmerült eszmét csakhamar követte a tett, a három magyar párt előbb fegyverbarátságot, majd formális szövetséget kötött, melynek koalíció volt a hivatalos neve.

A nemzet legnagyobb része lelkes örömmel fogadta az ellenzéki pártok szövetségét s az 1905 iki januári választásnál mindaddig nálunk példátlan győzelemre juttatta a szövetkezett pártokat.

A koalíció többségre jutván, hosszas, parlamenten kívüli kormányzás és alkotmányos küzdelem után átvette a kormányzást.

A koalíció negyedfél éves kormányzása eredményes volt a nemzetre. Sok időbe, egy egész esztendőbe került, míg az imparlamentáris kormány bagyatékát elintézni sikerült. Ez idő alatt bizony alig foglalkozhatott más egyébbel a parlament. Hanem azután megindult az alkotás nagy munkája. A kultúra, ipar, közgazdaság, igazságszolgáltatás, közlekedés, pénzügy, egyszóval a nemzeti élet minden terén olyan alkotások fűződnek a koalíció nevéhez, amilyenre hiába keresünk példát a liberalizmus harmincnégy esztendő uralma alatt.

És ment volna ez a nemzetmentő munka tovább. A koalíciós kormány tarsolyában sok szép terv, sok kidolgozott javaslat fekszik. Eszme termelt bőven, meg volt a munkakedv is, a kormányelnök finanszenije előteremtette az anyagi eszközöket is, — — — de egyszer csak megakadt a gépezet, megállt a munka.

Sokszor nagyon jelentéktelen kis apróság képes megállítani a legnagyobb és a legszebb rendben működő gépeket.

Egy kavics megállítja a lokomotívot, a gépszijak közé jutott csekélyesség letaszítja a kerekekről a szijakat, vagy egy néhány csepp olaj hiánya miatt kénytelen szünetelni a gép, munka nélkül, tétlenül acsorogni a személyzet.

A koalíció további békés működésének utjába elég jelentős akadály került: a pártok közt és a vezérek közt megszünt az egyetértés egy a kalendárium által felvetett közös ügyre a bankkérdés megoldására nézve.

A 67-es pártok, bár elvi álláspontjuk különbözők, nem görditenek akadályt a bankügynek a függetlenségi párt által kontemplált megoldása elé. Am próbálják meg a függetlenségi, csinálják meg az önálló bankot, igaz, őszinte szívből fognak örülni rajta ők is és önzellenül gratulálnak majd a sikerhez, de ők úgy látják, hogy ezt ma a koronával való újabb konfliktus nélkül nem lehet elérni s ezért félre állnak az utból.

Ha csak ennyiből állna a dolog, rendben volna minden. Csakhogy előreláthatólag a függetlenségi párt sem fog többet elérni. A jelek azt mutatják, nem is nagyon törekednek erre. Önálló bank nem lesz, sőt még deklaráció sem, éppen most

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Melyik?

Párbeszéd egy csónakban
 (Angolból)
 — Sidney Pickering. —

— Tudja, ha mindent elmondtam, talán jobb az az ördög, a mit ismerünk, mint az, a melyet nem ismerünk.

— Csitt! Micsoda beszéd ez? Milyen kifejezése et használ!

— Miért csitt? Hiszen nincsen senki a közelben.

— Azt sohase lehet tudni! Aztán a víz nagyon jó telefon.

— Legyen. De té jünk vissza a tárgyhoz. Minden szenvedély nélkül fogom őket leírni maga előtt, hogy aztán véleményt mondhasson en connaissance de cause. És aztán majd tanácsot is kérek öntől.

— Kérem, ne tegye. Nagyon nagy felelősséggel járna.

— Nos, hát elkezdem. Először is ott van Fulton György, egy ember, a kit egész életemben ismertem, s a kit roppantul, de roppantul szeretek. Aztán a másik oldalon ott van Murchison Murrick, a kit éppen hat hét óta

ismerik, s akivel tiszter találkoztam összesen. A kettő között kellene választanom. Néha az ismeretlen láza győz, prózai pillanataimban pedig a biztos menhely után vágyom. Ez az utóbbi György.

— Hogyan! Pompás fickó, s igazán nincs mit gondolkodnia. Ó nagyon ragaszkodik kegyedhez.

— Érttem. Aztán gazdag is, s nem kellene anyagi gondokkal törődnöm. Egészen el tudom képzelni magamat mint a György nagyon elégedett feleségét.

— Ilyen szerencse nem minden leányt ér. Igazán boldognak kellene lennie.

— Miért »lennie«? Nem lennie, hanem vagyok. De most miután a György előnyeit oly gyönyörűen kiemelte, kérem, legyen könyörületes a Murchison ur jó tulajdonságaival szemben is.

— Má t nem tudok, mint hogy nagyon csinos ember. Gyönyörű mosolya van s a legszebb termete, a mit térfinál egyáltalán láttam. De a szemei haragosak és ő maga hirtelen. Aztán pénze sincsen és...

— Mit és? Ugy érzem, hogy ez az »és« a legkomolyabb kifogása.

— Nos, azt gondolom, hogy nem becsülne meg kegyedet eléggé. Inkább azért udvarolt, mert észrevette, hogy tetszik. Hiszen a szemé felragyog, ha őt meglátja.

— Jó Isten! Ennyire átlátszó lennék? Hat szezon és annyi tapasztalat után!

— Dehogyan. Cseppet sem átlátszó. Én sohasem találkoztam még leánnyal, aki jobban uralná önmagát, mint maga.

— Zavarba hoz! Térjünk inkább vissza a tárgyhoz. Mi kifogása van még Murchison ellen?

— Szegény és ambiciózus.

— Igen, azt maga is bevallja. Mikor szerelmet vallott nekem, így szólt...

— Oh, hát már megkérte a kezét?

— Hogyne. Vajjon beszélnek-e róla egyáltalán, ha ezt nem tette volna? Vasárnap kért meg. Mondjam meg, mit beszélt? Azért ragaszkodom e kettő közül valamelyikhez, mert összes kérdim közül ők beszéltek a legszebben.

— Mit mondtak? Én már sokszor törttem rajta a fejemet, mit mondanak ilyenkor a férfiak?

— Melyiket akarja előbb hallani? Azt az ördögöt, akit ismerek, vagy azt az ördögöt, akit nem ismerek.

— Györgyöt.

— Nos, ez így történt. Künn voltunk a csónakban, s ő egyszerre váratlanul így szólt: »Jeanne, meguntam ezt a dolgot. Vagy mondja, hogy igen, vagy adja ki az utamat. Maga tudja, mit akarok ezzel mondani, mert hiszen

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, harisnyák, keztyűk, reggeli és sárcipők, esőernyők, fiókos tükrök, evőeszközök, mosdótálak, haj-, ruha- és fogkefék, ugyszintén fésűk, szappanok és iskolatáskák, könyvszijak, toktartók legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

jelenti a király kedvenc lapja, hogy a hadügyi költségek sem lesznek kevesebbek, legfeljebb annyit érünk el, hogy a függetlenségi kabinet élén nem Wekerle fog állani, hanem Lukács, vagy legjobb esetben Khuen-Héderváry.

Ez a körülmény azt mutatja, hogy a koalíció idő előtt ért véget. Nemcsak azért, mert a paktum egyik fő feltételét nem hajtotta végre, a választói jog reformját nem valósította meg, hanem idő előtt ért véget abban a tekintetben is, hogy a többségi párt ha a parlamentarizmusnak megfelelőleg esetleg át is veszi a kormányt nem veheti fel programjába régi elveit, hanem az eddigi marsrutához lesz kötve. Egyszóval nem az elvi kérdés fog diadalt aratni, nem is a bankügy, amely megbuktatta a koalíciót, hanem ez a változás csak párt, illetve hatalmi kérdéssé degradálódik.

Apponyi és Kossuth. Tegnap délelőtt Apponyi Albert gróf felkereste Kossuth Ferencet a lakásán és vele társasabb ideig tanácskozott. A tanácskozás a válság megoldásáról szólt.

A politikai válság.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma délután utazik Bécsbe és holnap délelőtt jelenik meg külön kihallgatáson a királynál. Ezen az audiencián veszi át a kormány elnöke a kabinet lemondására vonatkozólag a király döntését.

A miniszterelnök, aki referálni fog a képviselőház tegnapi ülésén beállott új helyzetről is, bizonyára kérni fogja a mielőbbi való vég-

leges fölmentést is, amely természetesen csak az új kormány kinevezése után fog megtörténni.

A kibontakozásra döntő befolyással természetesen Kossuth Ferenc audienciája lesz, amelyet az eddigi hírek szerint Wekerle Sándor holnapi kihallgatása után péntek délelőttre fognak kitűzni.

Kossuth Ferenc elő fogja terjeszteni még egyszer az ő kibontakozási tervét, mely főbb pontjaiban a következő:

I. Kossuth javasolja azt, hogy ő felsége bizza a kormányt a függetlenségi párttra, amely a maga részéről megbékéli azzal a gondolattal, hogy a király bizalmi férfakkal (a régi szabad elvű pártból) képviseltesse a maga álláspontját az ujonnan kinevezendő (függetlenségi) kormányban.

II. A megalakulandó függetlenségi kormány ideiglenes jellegű volna s egyedül a választási reform megalkotására vállalkoznék. De gondoskodni tartoznék az államháztartás rendjéről, a delegációk zavartalan működéséről, az annexió költségeinek fedezéséről, a normális katonai terhek vállalásáról, továbbá a boszniai kérdés valamilyen, ideiglenes természetű (tehát osztrák izü) rendezéséről. A katonai kérdés egyébként kikapcsolatnék.

III. A bankra nézve provizórium jönne létre, amely három évre meghosszabbítaná a közös bank szabadalmát. Kossuth azonban főbatalmazást kér annak a kijelentésére, hogy a megalakulandó függetlenségi kormány előkészületet tesz az önálló bank felállítására nézve.

A függetlenségi párton nagy bizalommal néznek Kossuth Ferenc audienciája elé s konstatálni lehet, hogy a párt Kossuth programja alapján akkor is hajlandó a kormányváltásra, ha a király ragaszkodik ahhoz, hogy ebben a függetlenségi kabinetben két-három bizalmi embere is foglaljon helyet. A függetlenségi párt az azt beszéli, hogy Lukács László helyett Kossuth Ferenc szívesebben fogadja Khuen-Héder-

váry Károlyt, mint királyi megbízottat és az »Egyetértés«-nek már van olyan bécsi értesítése, hogy ott nem zárkoznak el ez elől a személycseré elől.

Wekerle a királynál.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma este 10 órakor titkára, Bárczy István kíséretében Bécsbe utazik. A miniszterelnök holnap délelőtt jelenik meg audiencián a királynál, hogy a felségnek a kormány lemondására vonatkozó elhatározását átvegye.

Andrássy Gyula hazament.

Mint a »Bud. Tud.« jelenti, gróf Andrássy Gyula belügyminiszter ma reggel tiszadobi birtokára utazott.

Justh Kossuthnál.

Justh Gyula, a képviselőház elnöke, ma délelőtt felkereste Kossuth Ferenc kereskedelmiügyi minisztert. A két államférfi tanácskozásán a politikai helyzettel foglalkozott.

A hadügyi költségvetést nem redukálják

Bécsből jelenti egy távirat. A *Fremdenblatt* írja: Egyes lapoknak a jövő évi közös költségvetés hadügyi követeléseinek állítólagos redukálásáról szóló hírei — aminek kijelentésére fel vagyunk hatalmazva — egyáltalában nem bírnak alappal. Az 1910. évi hadügyi költségvetést az e hó 18-iki közös miniszteri értekezleteken véglegesen megállapították. Vátozások annál kevésbé voltak eszközölhető, mert a kabinetválság legutolsó stádiuma az említett értekezlet után állott be. Ennek megállapításához még hozzáfűztük, hogy a hadügyi költségvetés követeléseit tudunkkal teljes egészükben vagy túlnyomó részükben azon kiadások folytán álltak e ő, melyek Bosznia és Hercegovina anne-

nagyon jól észrevette, hogy gyermekkor óta szerelmes vagyok belé. Eddig nem szóltam, mert azt akartam, hogy a világot is megismerje. Soha más asszonyt nem szerettem. Ami a vagyoni helyzetet illeti, abban körülbelül egyformán vagyunk. Most elmegyek, de mielőtt visszatérnék, Jeanne tudnia kell, hogy mit fog nekem válaszolni, mert ezt a bizonytalanságot nem tűrhetem tovább. Kedves György! Valóságilag dühös volt, a mig beszélt?

— Mily szerencsés leány magad!

— Várjon az ítéletével, a mig mr. Murchison elokvenciáját is megismeri. Nos, ő így kezdte: »Kérem, szeretnék magának valamit mondani. Most, azonnal. (A virágházban voltunk éppen.) Tudja hogy szeretem, de hiába szeretném, nem vallanám be, ha nem tudnám, hogy saját jövedelme van, a mit magára költ, mert az én vagyonom nem elég egy asszony szeszélyeinek kielégítésére, s nem vagyok arra való, hogy háromezer fontos állásban egész nap körmöljek.«

— Oh, be kellemetlen egy fiú!

— Megkérdeztem tőle: azt akarja-e ez jelenteni, hogy a felesége legyek? S ő azt felelte: igen. Aztán cigarettára gyújtott s újra beszélni kezdett, mintha semmi sem történt volna. De én felálltam és éreztem, hogy ő már szeretne a biliárdszobába menni, de azért megfogta a kezemet és megszorította. »Ne higgye, hogy hideg vagyok, — mormogta — de akaszzanak fel, ha megalázom magamat

egy asszony előtt azért, mert neki pénze van, nekem meg nincsen. Értse meg, hogy a világ leggazdagabb örökösöjét se venném feleségül, ha maga királoznék is, ha nem szeretném. Nem vagyok oly önhitt, hogy megkérdezzem: szeret-e kegyed is engemet. De egyet tudok, ha a feleségem lesz, szeretni fog. Ugrás ez a sötétbe, s magának kell elhatároznia: érdemesnek tart-e engemet erre a kísérletre.«

— Oh Jeanne, csak nem fog egy olyan embert elfogadni, a ki elég arcátlan volt ilyen hangon kérni meg a kezét? Maga, a szépségével és... a többi előnyeivel. Az én véleményem készen van: Györgyöt kell választania. Ezt ismeri, s a másiktól nem tud semmit, csak azt, a mit ő maga mondott el kegyednek.

— Azt hiszem, az igazat mondta. Azt hiszem, hogy ha hozzá mennék, sokkal jobban szeretném, mint... Ezért könnyen megbocsátottam neki a rossz modorát. Meguntam azokat a férfiakat, akik hizelegnek nekem, szíveiket a lábaim elé teszik.«

— Igen, ez a veszedelem. Én nem hiszek a nagy szenvedélyekben, s mindenki azt tartja, hogy sokkal jobb a biztos, nyugodt szerelmem, mint a hirtelen felhabzó szenvedély, mely épp oly hamar el is mulik.

— Ön szerint tehát György mellett kellene maradnom?

— Igen Higgye el nekem, ez lesz a legjobb.

— De az ember annyira meg tudja az örökös egyformaságot!

— Én nem. De hát én szegény asszony vagyok, a kinek nincsenek módjában az extravaganciák.

— Én talán szeszélyes vagyok, vagy fantasztikus?

— Ha Györgyről lemond és odadobja magát ennek a másikkal, akkor mindenesetre az lesz.

— Oh, hogy lehangoz engemet az ön véleményel! Pedig előre tudhattam volna, hogy azt az ördögöt választja, a kit ismerünk!

— Persze. Minden józan gondolkodású nő ő mellette volna. És kegyed, a ki annyira ragaszkodott Györgyhez, most egyszerre elhagyta őt egy idegenért?

— Még nem hagytam el, talán nem is fogom. Hát ha azt választom, hogy az egyenes országuton taligázzam végig, egyre, folyton, mélyüléssel kocsiiban, jámbor vén lovakkal, mindig világosan, s soha az este csillók árnyai alatt?

— Igen igen, Jeanne, válaszolja ezt! Kérem, Jeanne, ne legyen könnyelmű.

— Ne legyen annyira bizonyos felőle, mert akkor vágyat költ bennem a sötétbe való ugrás után...

— De szemébe kell néznie a tényeknek. Melyiket választja?

— Ah, épp-ez az! Melyiket? ... Hallol Vagyat! Egy másik csónak közeledik!

ÉRTESTÉS! Tisztelettel értesitem a m. t. helybeli és vidéki úri hölgyközönséget, miszerint sikerült egy párisi céget meggyer-
nem hogy kizárólag az én kalap üzletem részére minden 2 hétben direkt Párisból a legújabb modelleket szállítani és ezáltal abban a helyzetben vagyok, hogy a t. vevőimnek minden 2 hétben közvetlen a Párisi divattal szolgálhatni. Kalapalakításokat nem saját ízlésem szerint, hanem eredeti Párisi modellek után alakítok. Eredeti modellek nálam megtekinthetők.

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisoya és ernyőkülönlegességei
:: üzlete Nagyvárud, Rakóczi-ut. ::

xidójából folytak. E kiadások annak idején az osztrák és magyar kormány hozzájárulásával tettek meg és ugyancsak az osztrák és a magyar kormány folyósították a megfelelő előlegeket. Emellett, már kiadott összegek törlése a hadügyi költségeloirányzatból tehát előre is kiártnak tekinthető.

A parlamenten kívüli miniszterium.

Illetékes bécsi politikai körök azt hiszik, hogy az esetben, ha a király Kossuth előterjesztéseit nem fogadná el, egy újabb audencia következne. A válság megoldására mindazonáltal október 4-ig igen rövid idő van. Nagyon valószínű, hogy a király október 5-től egy parlamenten kívüli miniszteriumot nevez ki, mely a válság megoldásáig vezetni fogja az ügyeket. Ez alatt pedig a válság megoldására mindent megtehetnek.

A vízmű építése.

A betoncsövek rosszak.

A napokban már említettük, hogy Nagyvárad város új vízműtelepének építésénél a Melocco-cég által készített vízgyűjtő galléria betoncsöveit *Altnöder* Endre városi mérnök kifogásolta s nem engedte beépíttetni, mert rendkívül gyengék s könnyen szétmállanak; már is össze vannak repedezve. Ezt a vízvezetési bizottság is konstataálta a tegnapi tartott helyszíni szemle alkalmával.

A vízvezetési szakbizottság tegnap ülést tartott Bordé Ferenc elnöke alatt, amelyen Mezey Mihály dr Berkovits Ferenc, Moskovits Miksa (mérnök), Guttmann József, Tátray Sándor, Kőszeghy József v. főmérnök és Altnöder Endre v. mérnök voltak jelen.

Az ülésen *Kőszeghy* József főmérnök előterjesztette, hogy az új vízmű építése az előirányzott 700.000 korona költségnél többbe kerül. A több költséget a kőpárhuzammű nagyobb szabású kiépítése s így nagyobb mennyiségű közsükséglet, a Körös áradása folytán előállott átszakadás eltömlése okozta s ezek mintegy 40000 koronára rúgnak; azonkívül úgy a fenékgátnál, mint a gépháznál is merültek fel többletmunkák, úgy, hogy az összes többletkiadás 64000 korona. Tekintve azonban, hogy a pályázatonál körülbelül ugyanilyen megtakarítást ért el a város, a végeredmény az, miszerint az új vízműtelep 707,500 koronába kerül, vagyis az előirányzott összegnél 7000 koronával többbe.

Mivel ezen pótmunkák a vízműtelep bizottságát növelik, a bizottság hozzájárult azon javaslatához, hogy a hiányzó 7000 koronát egyelőre a törzsvagyoból fedezik s ha a munka kész lesz, kölcson utján visszafizetik az összeget a törzsvagyon alapnak.

Rosznak a betoncsövek.

Ezután *Kőszeghy* József v. főmérnök tett jelentést a Melocco cég által készített, de kifogásolt betoncsövekről. Annak idején 9 centiméter falvastagságú betoncsöveket akart a város készíttetni a vízgyűjtő galléria részére, de a vállalkozó kérte, hogy elégedjék meg a város 7 és fél centiméter falvastagságú csövekkel, mert csak ilyen modellek vannak. Akkor a főmérnök is belement ebbe, csupán a kevesebb anyag érték leszámításának jogát tartotta fenn a város részére. A miniszter is jóváhagyta a vékonyabb csövek készítését. A főmérnök bejelentette az ülésen, hogy tudomására jutott, miszerint a Melocco cég a munkálatot albérelte adta egy nagyvárad-i vállalkozónak.

Kőszeghy József konstataálta, hogy a csövek 30 százaléknál több rosszak. Azonban nézete szerint az összes csövek közül egyet sem lehet feleltetni. A 900 méter hosszú vízgyűjtő gallériába összesen 15000 korona értékű cső van kész, de ezek nem használhatók.

A bizottság ezután kiment a helyszínre, hogy személyesen győződjék meg a csövek rosszasságáról. A telepen *Farkas F.* mérnök, a Melocco cég Budapestről leküldött szakembere és *Niobert* építésvezető kalauzolták.

A betoncsöveket kipróbálta a bizottság s a próbánál a csövek megrepedtek. Konstataálta a bizottság, hogy úgy az anyag, mint a forma jó, megfelelő, de ellenálló képességük hiányzik a csöveknek.

A vállalat képviselője a behasználás letiltása ellen azzal érvelt, hogy úgy az anyag, mint a készítés jó, de a szerkezetben van a hiba. Felül lyukak vannak, amelyeket a miniszter irt elő, s ez okozza a bajt. Ezeknél a felső lyukaknál vannak a repedések. Szerinte tehát sem a vállalkozó, sem a város nem hibás, hanem egyedül a miniszterium okozta a bajt, a felső lyukak előírásával.

A bizottság ezután kijelentette, hogy nem engedi meg a csövek lefektetését.

A vállalat képviselője kért, hogy legalább azokat a csöveket fektethessék le, mintegy 300 méter hosszban, amik jók, azonban a bizottság ehhez nem járult hozzá.

Ilyen körülmények között ez évben nem lesz kész a vízmű, mert meg csak 2 heti munkaidő van okt. 15-ig, amely után betonnal nem lehet dolgozni. Ily rövid idő alatt pedig még akkor sem készíthetnék el a vízgyűjtőt, ha vascsöveket rendelnének.

A bizottság megtekintette ezután a telepen folyó más munkákat. 600 ember foglalkozik jelenleg a telepen s a munka igen szépen halad előre. A fenékgát munkálata érdekes a megtekintésre. Konstataálta, hogy a telep igen bővízű s beláthatlan időre képes ellátni a várost a szükséges vízzel.

A bizottság elismerését fejezte ki a munkálatokért.

A kamara teljes ülése.

A nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamara tegnap szeptember hó 29-én délután tartotta teljes ülést, *Huzella Gyula* kir. kereskedelmi tanácsos elnöke alatt. A kamara bel- és kültagjai szép számmal voltak jelen.

A Keresk. Csarnok üdvözlése.

Az ülés megnyitása után *Huzella Gyula* elnök megemlékezik a nagyvárad-i Kereskedelmi Csarnok 40 éves jubileumáról. A kamarának nem szabad figyelmen kívül hagyni semmi olyan mozzanatot, mely az ipar, vagy kereskedelemmel szoros kapcsolatban áll. A Csarnok pedig egyik fontos faktora a nagyvárad-i kereskedelemnek; a többi között a Csarnok kezdeményezésére létesítették a nagyvárad-i kereskedelmi és iparkamarát. Ezért hálával tartozunk a Keresk. Csarnoknak, valamint annak elnökeinek; *Reismann Mór* kamarai alelnöknek s mindazoknak, kik a Kereskedelmi Csarnok ügyeinek intézésével a kereskedelmet szolgálják.

Az elnök ezen előterjesztését éljenzéssel fogadta.

Reismann Mór köszönetét fejezte ki. Igéti, hogy a jövőben is teljes odaadással szolgálja a kamara ügyeit s a kereskedelmi érdekeket.

Panasz a mértékhitelésekre.

Stein Miksa kültag (Székelyhid) felszólal a mértékhiteléseknél tapasztalt anomáliák miatt. Székelyhidon egy fiatal tisztviselő teljesítette a mértékhitelést, a ki nem elég simán viselkedett a telekkel. Három nap alatt nem tudta befejezni a hitelést s azt mondta, hogy a még hitelületlen mértékeket hozzák be Nagyváradra. Helyteleníti a kültag törvényes hitelítési átalánydíjakat, mert alig pár

koronát érő néhány darab mérő eszköz hitelítéséért is 8 korona díjat szedtek. Indítványozza, hogy ez ellen írjon fel a kamara a miniszterhez.

Salamon Benedek szerint e tárgyban okvetlen kell tenni valamit a kamarának, mert szinte lehetetlen, milyen körülmények állanak elő az átalány díjazásból.

Dr. Sarkadi Lajos felvilágosítással szolgál, hogy az átalányozás törvényen alapszik s így alig lehet ellene valamit tenni. A tisztviselő viselkedése ellen azonban, konkrét példákra hivatkozva, felterjesztéssel élhet a kamara.

A teljes ülés elhatározta, hogy a kamara írjon fel a miniszterhez s tárja fel a helyzetet.

Ezután a kitűzött ügyek tárgyalására tértek át.

Első sorban az elnök közléseit olvasták fel az időközben érkezett miniszteri leiratokról s a kamarához más helyekről érkezett átiratokról.

Felemlítjük ezek közül, hogy a *Goldberger* alapítvány 300 koronás segélydíját *Borbély György* nagyszalontai árvafünnak, a székelyudvarhelyi állami kő- és agyagipari szakiskola növendékének adományozta a miniszter.

Az elnök közléseit, a titkár és pénztárnok jelentéseivel együtt tudomásul vették.

A védjegyek oltalmáról alkotandó törvény véleményadásra leküldött előadói tervezetét kiadták az elnöki tanácsnak, hogy adjon véleményyt.

Ezután előterjesztésre került a kereskedelmi miniszter leirata, amelyet a kamara évi jelentésében a belényesi, nagyszalontai és komádi vasutállomások szűk volta és a kőti vasut menetrendjének célszerűtlensége ellen foglalt panaszok tárgyában küldött a kamarához. E szerint a miniszter a belényesi állomás kibővítésére már intézkedett, a nagyszalontai és komádi állomás kibővítése iránt pedig a közel jövőben intézkedik. A kőti vasut menetrendjének megváltoztatását csak akkor hajlandó eszközölni, ha ez iránt a közönség köréből merül fel a kívánság.

Tudomásul vették a leiratot.

Nagyvárad város kéményseprési szabályrendeletének jóváhagyását akként véleményezi a teljes ülés, hogy a városi köz- és alapítvány épületek után a rendes seprési díj 50 %-a fizetendő s a miniszter a kamarának e tárgyban múlt évben hozzáintéztett felterjesztését figyelembe vegye.

A kereskedelmi és iparososztály javaslatához képest a kamara teljes ülése nem véleményezi, hogy a miniszter Hagymádfalva és Bagamér községeknek betéviselési tartását engedélyezze.

Ezután a kamara 1910. évi költségeloirányzatát vették tárgyalás alá s a bevételek összességét 43580 koronában, a kiadásokat 42874 koronában iktatták be s így a felesleg 706 korona. A kamarai illeték kulcsot az eddigi 5 százaléknál állapították meg.

A Szilágysomlyó—csucsa vasut.

A kolozsvári társkamara pártolás céljából megküldötte a kamarának a Szilágysomlyó—Csucsa vasutvonal kiépítése érdekében a kereskedelmi miniszterhez intézett felterjesztését. A vasutvonal Bihar megyét is közelebből érinti, amennyiben a Szilágysomlyó a forgalmát megkönnyíti; különben a tervezett vasutvonal Feketető Bihar megyei községet érintené.

A kamara már előbb elfoglalt álláspontjukhoz képest, előnyösebbnek tartanák, ha Szilágysomlyó és Rév között létesítenék a vasut, de ha ez nem létesíthető, az esetben a csucsa vonalat szintén pártolja a kamara teljes ülése.

A temesvári társkamara felirata fellett a sulyrendszernek a nagybani tűzifakereskedelemben való kiterjesztése tárgyában, a kamara teljesülése napirendre tért.

A kassai kereskedelmi és iparkamarának a

magyar papiripar védelme tárgyában a keresk. miniszterhez intézett feliratát a teljesülés hason-szellemű felterjesztéssel támogatja.

A technológiai iparmuzeum értesítését, hogy az 1910 évben Nagyváradon női-szabó] tanfolyamot óhajt szervezni s erre nézve a ka-mara támogatását kéri, — a teljesülés örömmel fogadta s a szükséges támogatást elhatá-rozta.

Az ülés végén előterjesztette titkár a ke-reskedelemügyi miniszter leiratát a kamara fel-terjesztésére, melyben tudatja a miniszter, hogy a távolsági távbeszélő tarifa revízió alatt van és az egész országra nézve egyöntetű alapon sza-bályozandó új díjszabás keretében gondja lesz a miniszternek arra, hogy az interurban távbe-szélő használata a megengedett korlátokon be-lül, a kamara által figyelembevételre ajánlt vi-szoonylatokban is, lehetőleg megkönnyíttessék. A leiratot tudomásul vették.

Vasutas nap.

Ha a züllött gyermekek előtt kitarjuk kar-jainkat és menhelyeket építünk számukra, hogy a társadalomnak megmentsük őket és ha ebben a cselekedetünkben csupán a humanizmus ve-zet bennünket, vajjon a vasutasok napján, a mikor kéri szózatjal járunk a nagyközönség-hez, hogy az ő árváik előtt is tárják ki kar-jajka, nem a kötelesség érzete szólal-e meg bennünk?

Azoknak az embereknek a gyermekeiről van szó, a kiknek kenyérkereső édesatyjuk a mi kényelmünk, a mi személy- és vagyonbiz-tontságunk szolgáltatásában esett ennek áldozatul.

Szinte lehetetlen leírunk azt az óriási fe-lelőség terhes munkát, amit a vasutasok telje-sítenek kenyérkeresetük közben. Gondoljuk csak el, hogy például éjjel, amikor hosszú uton vagyunk, hogy ezáltal odahaza maradt apró gyermekeinknek keressük meg a napi ke-nyeret és e hosszú uton elnyomatva a fáradt-ságtól, talán álomra hajtjuk a vasuti kupéban fejünket, akkor egész életünk, családunk bol-dogsága, jövője, egy pár ember kezében van. Ezek a vasutasok. Ezek is emberek és őrajtuk is erőt vehet az álom, vagy bármily gyarlóság és talán megleledkeznek hivatásukról csak egy pillanatra is és e pillanatban talán valami kri-tikus helynél rohog a vonat, nem kell csak csöppet fokozni a sebességet, a következő pil-lanatban száz ember halálhőrgése fizet a pilla-natnyi szórakozottságért.

Jusson ma eszünkke a hollódi katasztrófa, ahol legtöbb veszteség a vasutasokat érte, ahol életükkel, testük épségével fizették meg ke-nyérkeresetüket a vasutasok. S-hol sem kell annyi lelkiismeretesség, mint épen a vasutasok-nál. És ha ez nem volna meg, nem havonként, de óránként történének katasztrófák. Hála azonban derék vasutasainknak, a lelkiismeretesség nem hiányzik náluk, ha drágán is ad-ják meg az árat.

Ép azért legyen ma mindenki könyörületes a vasutasok árvái iránt adjunk néhány fillért a létesítendő árvaház javára.

Ma és holnap e ház javára urnákkal fog-nak gyűjteni, ne kerülje el tehát azokat figyel-münk, jutalmazzuk meg ezáltal árváikat az apák szolgálatáért.

Tegnap délután 4 órakor a városháza nagy-teremben diszes előkelő közönség jelent meg a vasutas nap rendezése tárgyában. A rendezőség választmányja tartott Glac Antal főispán el-nöklelte alatt értekezletet.

Az értekezleten Glac Antal közvetlen szavakkal ecsejtette a vasutasok nehéz munkáját,

majd Petrás Kornél forgalmi főnök kérte a megjelenteket, hogy a mai és holnapi napon vegyék teljes buzgósággal pártfogásukba az urnákat, melyek a következő helyeken lesznek felállítva.

Vasutállomás Olaszi.
Barátok temploma.
Szataroveszky utca gyógyszer-tár.
Törvényszéki palota.
Uri-utca Erdődi cukrászda.
Royal kávéház.
Szigligeti-színház.
Bémer-tér Kishidő.
Szent László tér Sas passage.
Zöldfa-utca sarok.
Teleky-utca reformatus templom.
Szaniszló-utca.
Nagy piac ér Kugler.
Vasutállomás, Várdeleence.

Az urnák helyeinek megjelölése után az ér-tekezlet véget ért.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóin-kat, hogy előfizetéseiket mielőbb meg-ujítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály tör-ténjenk

* **Október 6.** Az október 6-iki nemzeti gyásznapot a nagyvárad kir. kath. jogakadé-mia ifjúságának olvasóköre méltó képen akarja megünnepelni ez évben. Mivel a jogakadémia dísztermét nem tartják alkalmasnak nagyobb ünnepekre, az olvasókör azon kérelemmel fordult Nagyvárad város tanácsához, hogy a gyászünnepegy megtartására engedje át a város-ház dísztermét.

* **Thaly Kálmán temetése.** Az elhunyt képviselő és jeles historikus Thaly Kálmán temetése iránt minden előkészületek megtörtén-tek. A temetés nem a városházáról, hanem a család lakásáról fog végbemenni. A gyászoló családtagokhoz a király tegnap a kabinet iroda útján táviratot küldött, melyben részvétőnek adott kifejezést.

* **A négymillió kölcsön.** Nagyvárad város 4 millió kölcsönére a három fővárosi pénzügyintézet október 1-ig tartotta fenn ajánla-tára a kötelezettséget. Mivel azonban a minisz-ter újból feloldotta a város azon határozatát, hogy 55 évi törlesztésre vegye fel a város a kölcsönt s a törvényhatóság újabb határozatot még nem hozhatott, a polgármester távirati uton kérte a pénzügyintézeteket, miszerint ajánla-tukat hosszabbítsák meg, azonban a budapesti 3 pénzügyintézet erre nem mutatott valami nagy hajlandóságot. Rimler Károly polgármester te-hát felutazott a fővárosba, hogy személyesen intervenáljon a pénzügyintézeteknél az ajánlat meghosszabbítása iránt. A polgármester abban egyezett meg Bordó Ferenc főjegyzővel, hogy ha nem juthat kellő eredményre, sürgönyöz s a főjegyző, a főispán engedélyével még mára, okt. 30-ra, vagy holnap péntekre hívjon össze rend-kívüli közgyűlést, amelyen határozzanak a köl-csön 50 éves törlesztés mellett leendő felvé-telel véget, nehogy a 3 pénzügyintézet kiessék az obligóból. Erre azonban nincs szükség. Rimler Károly polgármester tegnap ugyanis sürgöny-zött, hogy sikerült haladékok nyerni a pénzü-gyintézetektől, amelyek november 1-ig meghosszab-bitották ajánlatukat. Így aztán az október havi

rendes közgyűlésen határoz a törvényhatóság a 4.350.000 koronás kölcsön ügyében s mivel nincs más mód, elfogadja az 50 éves tör-lesztést.

* **Vágássy Imre halála.** A nagyvárad ügyvédi kamarának gyásza van; Vágássy Imre ügy-véd tegnap reggel 67 éves korában hirtelen el-halt. Moldován Andrást, aki a házi teendőik vég-zésével volt megbízva az egyedül élő ügyvédnél, tegnap, szerdán reggel 7 óra előtt takarítás céljából felkereste Vágássy uri-utcai lakását. Amint beakart menni a szobába, rémülve látta, hogy Vágássy teljesen felöltözve a földön fek-szik. Azonnal értesítette a rendőrséget, ahonnan dr. Popovics Miklós tb. városi orvos, Becsey Ignác r. őrmester és Kelemen András nyomozó ellenőr kiszálltak. Az orvos konstatálta, hogy Vágássy Imre ütélremszesedés folytán beállott szívzélhűdésben halt el. Mivel teljesen magá-nos ember volt az elhunyt, a rendőrség a la-kást zár alá vette. — Temetése ma, szeptem-ber 30-án délután 4 órakor lesz a róm. kath. egyház szertartása szerint az Uri-utca 28. sz. szaját házától.

* **A villamosáram fogyasztók figyel-mébe.** Nagyvárad város villamos műveinek igaz-gatója ez uton értesíti a villamosáram fogyasztóit, hogy kábelmérések miatt a villamos áram szolgáltatása, további intézkedésig, naponta dél-ben fél egy órakor, öt percre szünetelni fog.

* **Panaszok egy ut miatt.** Pelbárthi-dát Kismarjával egy vicinális ut köti össze. Az ut mindkét oldalon fák által van szegélyezve, úgy hogy állandóan árnyékban van. E miatt az uton, ha legkisebb eső is van, hetekig le-hetetlené válik a közlekedés, mert nem járja a levegő az utat. A rossz ut nagy hátrányára van Pelbárthidának, mert szinte életveszélyes lé-vén rajta, a közlekedés a szomszéd községben lakó orvos nem hajlandó azon végig menni-bármily sürgős is volna az valamelyik beteg, nek. Most e miatt panaszt tettek a pelbárt-hidaiak és kérik az alispánt, hogy az ut jár-hatóvá tetele iránt minél előbb intézkedjék.

* **Kamara tűz.** Kedden délután három-negyed 6 óra tájban Porcsalmi Soma mérnök Kereszt-utca 9. sz. a. lakásán kamrájában ed-dig ismeretlen módon tűz ütött ki s a padlás-feljáró és egy láda ruhanemű elegett. A tüzet a házbeli szerencsére hamar észrevették s eloltatták. Kár jelentéketlen.

* **Eltűnt tárca.** Auerbach Márkus pi-aci rövidúrus panaszolja, hogy a Nagypiac-terén tegnap este nagykabátjában levő bőrtárcája 99 korona készpénz tartalommal ismeretlen módon eltűnt. A rendőrség a tárca előkerítése céljából a nyomozást folyamatba tette.

* **Elvesztett ruhanemű.** Özv. Fehérvári Józsefné tegnap a vasuti állomásra ment ki s egy kendőbe kötött 24 kor. értékű ruhaneműt az uton kocsijáról elvesztette. A vasuti állomá-son a csomag elvesztését észrevéve visszament, azonban csomagját már nem találta. S most a rendőrség keresi annak ismeretlen megtalálóját.

* **Rendőri hírek.** Papp Simon közsörüs panaszolja, hogy a nagypiac-terén levő közsörüs bódéját ismeretlen tettes leltörte s abból 28 db különböző beretvát, egy Mária huszasokból készült ezüstláncot s a közsörüléshöz szolgáló szerszámjait elvitte s ezáltal 150 korona kárt okozott. A rendőrség az eljárást folyamatba tette. — Özv. Klein Lajosné Bástya-utca 1. sz. a. lakos panaszolja, hogy udvaráról tavago gé-pét egy alacsony termetű, fekete bujaszu ta-vagó civitte. A rendőrség az ismeretlen tavagó ellen az eljárást megindította. — *Friedmann* Edé testő feljelentést tett, hogy sötétszürke csikos nadrágját és ugyanolyan csikos mellényt is-meretlen alacsony termetű fiatal ember, aki ál-lítólag pincérnek nevezi magát, a szobájában levő

szekrényből elvitte. A rendőrség keresi a rossz utra tért fiatal ember.

x **A Korona kávéház művészarszlata** már bemutatkozott. A kávéház megtelt közönséggel és minden egyes számot élénken megtapsolt. Kitűnő kabaretszámok vannak műsoron, a társulat tagjai kiváló művészek. Csinos és szép hölgyek, ügyes komikusok pompás szórakozást szereznek a közönségnek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: Liliom. (Petre Klári, Gogg Krisztina és Simkó Gizella bemutatkozása.)

Péntek: Liliom.

Szombat: Liliom.

Vasárnap d. u. Ne hagyj magad Schlessinger; este: Nebántsvirág.

Rang és mód.

A bemutatkozások rendjén tegnap *Hunyadi József* és *H. Körössy Juci* kerültek sorra, Szigeti József régi, de ma is hatásos színművében. Mind a ketten igazi nyereségei a társulatnak. *Hunyadi József* Bannay Gerője csupa erő, csupa magyarosság, csupa élet volt. A magyar nép komoly fiának jobb, igazabb ábrázolását nem igen láttuk még a Szigligeti-színházban. Ebből az egy szerepből megismerhetük Hunyadi kiváló tehetségét, értékes alakító képességét. Nem kevesebb dicsérrel emlékezhetünk meg *H. Körössy Juciról*. Egy fiatal leányka szerepét játszotta ritka melegséggel, mélységgel és érzéssel. Alakítása minden tekintetben kifogástalan. Egész játékát végtelen kedvesség és közvetlenség jellemezte. A bemutatkozó művészpár egyáltalán úgy arcajában, mint a hanggal való színezésben, a mozdulatok természetes igazságában és a jellemzésben méltó egymáshoz.

Mindkettőt őszinte elismerés, nyílt színen is meg-megújuló taps fogadta s a közönség azt a meggyőződést szerezte tegnap, hogy a társulat a Hunyadi-párban két igazán értékes művészzel gyarapodott.

Fenyő Emil kis szerepben mutatkozott be; egyelőre kezdőnek látszik.

Az előadás egyéb tekintetben is sikerült. Kitűnő volt *Sik Rezső* (az öreg Auerburg gróf) játéka és maszkja. Szarvasi, Angyal Ilka, Pogány Janka, Gózon, Dési, Pápainé, Vank, Rajcsányi, Székely szintén teljes igyekezettel járultak hozzá az új kollégák bemutatkozásának minél teljesebb sikeréhez.

Nem is hiányzott azokból semmi, csak — a közönség. Ijesztően kevesen voltunk, de akik megijedtek a régi szindarabtól s otthon masadtnak, sajnálhatják. A tegnapi bemutatkozásnak *művészi becsé* volt.

A lilium. A lilium előadására nagy ambícióval készült a publikum. Ennek a darabnak a keretében mutatkoznak be Simkó Gizella és Petre Sári s a főszerepeket Angyal Ilka, E. Kovács Mariska, Simkó Gizella, Petre Klári, Orbán Aranka, Tóth Elek, Fenyő Emil, Sik Rezső, Hunyadi József, Szarvasi, Soma Gózon Gyula játsszák.

Vasárnapi előadás. Vasárnap este másodszer adják a „Nebántsvirágot”. A címszerepet ezúttal is Polgár Mariska játssza. Az új szubrett annyira meghódította a publikumot

hogy a kik először nem látták, mohó kíváncsisággal fogják a vasárnapi előadást megtekinteni. Délután »Ne hagyj magad Schlessinger» c. kitűnő fővárosi életképet adják.

TÁVIRATOK.

Görgey tábornok meghalt?

Budapest, szept. 29. Ma az a hír volt elterjedve, hogy Görgey Arthur tábornok meghalt. Mint értesülünk, ez a hír alaptalan, mert a tábornok tényleg nagybeteg, de a lapota nem életveszélyes.

Nagy ékszerlopás Pozsonyban.

Pozsony, szept. 29. Kokna Mihály ékszerész üzletébe ma délben egy ismeretlen ember álkulccsal behatolt és 10000 korona értékű ékszert elvitt a közönség szeme láttára. A rendőrség országszerte nyomoz.

Felfüggesztett jegyzőegyesület.

Győr, szept. 29. Andrássy Gyula belügyminiszter rendeletet adott ki Koda Béla győri alispánnak, amelyben meghagyja, hogy a győri jegyzők egyesületét függeszse fel. A felfüggesztésre az adott okot, hogy az egyesület a június 5-én tartott közgyűlésén a segédjegyzők rendszeresítése ügyében igen lassúnak mondta a miniszter intézkedését és ezért elhatározta, hogy a végleges rendezésig nem alkalmaznak segédjegyzőket csupán irnokokat. A belügyminiszter ebben renitenctát látott, amiért elrendelte az egyesület felfüggesztését.

Követelik a hadügyi költségeket.

Beos, szept. 29. A Fremdenblatt írja: Egyes lapoknak a jövő évi közös költségvetés hadügyi követeléseinek állítólagos redukálásáról szóló hírei, aminek kijelentésére föl vagyunk hatalmazva, egyáltalában nem bírnak alappal. Az 1910. évi hadügyi költségvetést az e hó 18-iki közös miniszteri értekezleteken véglegesen megállapították. Változás annál kevésbé volt eszközölhető, mert a magyar kabinetség legutolsó stádiuma az említett értekezlet után állott be.

Ennek megállapításához még hozzáfűzzük, hogy a hadügyi költségvetés követeléseit tudunkkal teljes egészükben vagy tulnyomó nagy részükben azon kiadások folytán állottak elő, amelyek Bosznia és Hercegovina annexiójából folytak.

E kiadások annak idején az osztrák és magyar kormány hozzájárulásával tettek meg és ugyancsak az osztrák és a magyar kormány folyósították a megfelelő előlegeket. Ene már kiadott összegek törlése a hadügyi költségvetések előirányzatából már előre is kizártnak tekinthető.

Összeesküvés a szerb király ellen.

Belgrád, szept. 29. Nagy összeesküvésnek jöttek a nyomára. A fő összeesküvő Gencsics volt miniszter, aki a Sándor király és Draga királyné ellen elkövetett merényletnek is szerzője és intézője volt. Mostani merénylete Péter király

és családja ellen irányult. Novakovic Aza belgrádi ügyvéd, Péter király bizalmas embere, bizonyítékokat szolgáltatott a királynak arról, hogy Gencsics összeesküvést készít elő, amelynek célja a Karagyevics-dinasztia elkergetése és Connaught hercegnek a szerb trónra való meghívása. Gencsics a régi összeesküvők közül a fiatalabb tisztelet, így Dmitrievics és Risztics őrnagyokat és Antolics kapitányt nyerte meg tervének. Novakovic Aza megmagyarázta a királynak, hogy Gencsics az utóbbi időben azért utazott oly gyakran Párisba, hogy Connaught herceg bizalmas embereivel érintkezésbe lépjen. A rendőrség elfogta Gencsicsnek Risztics őrnagyhoz intézett levelét, a melyből kitűnik, hogy az összeesküvést már a legközelebbi napokban végre akartak hajtani. Péter király értesítette a dolgról Novakovic miniszterelnököt s a kormány meghatalmazta Zsifkovics hadügyminisztert, hogy a dolgot szigorúan vizsgálja meg s hogy azokat a tiszteket, akik az ügyben kompromittálva vannak, Szerbia belsejéből Belgrádba helyezze át, ahol könnyebben lehet őket ellenőrizni.

EGYESÜLETEK.

(**Orvosok gyűlése.** A B-harmegyei Orvos-, Gyógyászati és Természettudományi Egylet 1. évi október hó 1-én, pénteken délután 5 órakor, a bábaképző intézet tantermében ülést tart.

(**A legényegylet ifjusági gyűlése.** A legényegylet ifjusága, ma csütörtökön este 9 órakor a tánciskola tagjainak részvételével gyűlést tart Telekv. u. 13. számú helyiségében. A gyűlés tárgya: 1. Tájékoztató a tánciskola tagjai számára. 2. A szüreti multság megbeszélése. 3. Szőőárustó lányok és fiúk felkérése. 4. Pótrendező választás. 5. Ünneplés és ideiglenes tagfelvétel. Az egylet és a tánciskola tagjait ezúton hívja meg az ifjusági gyűlésre az egylet igazgatója.

Igazságszolgáltatás.

§ **Elítelt rágalmozó.** *Dávid Péter* aradi építész a borosjenői járásbíró 20 korona bírságra ítélte becsületsértés miatt. Az elítelt azonban nem volt hajlandó lefizetni az összeget, hanem Aradra utazva, mit sem törődött a dologgal. A járásbíró megkeresésére az aradi rendőrség megbízottja *Kis Andor* rendőrbíró 1908. nov. 17-én hajnalban a még ágyban fekvő *Dávid Péter*t bekísérte a rendőrségre. E miatt annyira feldühödött *Dávid*, hogy az aradi Függelenség című lapban súlyos szavakkal támadta meg az aradi rendőrséget. Az ügy a nagyváradi esküdtbíró elé került s tegnapi rapon került tárgyalás alá *Csulyok Béla* elnöklése mellett az esküdtbíró bűnösnek találta sajtó útján elkövetett rágalmozásban *Dávid Péter*t s a kir. törvényszék 60 korona pénzbüntetésre ítélte. A vádat az aradi városi főügyész *Fegyess Gábor* képviselte.

KÖZGAZDASÁG.

A nagyváradi borok a világpiacra.

A szőlőbirtokosok szervezkedése.

A bihari, érmelléki és a nagyváradi borok kereslete a filoxera pusztítása óta nagyon megcsökkent. Az óriási keresettség, amelylyel ez előtt dicsekedhettek, most a helyi fogyasztókkal kielégítve. Habár így is értékesíteni tudják a borokat, mégis ez uton nincs jövője a szőlőgazdaságnak, bortermelőinknek. Ezt belátva, a nagyváradi szőlőbirtokosok elhatározták, hogy szövetkezni fognak s mindent elkövetnek a nagyváradi bor sikere érdekében.

A mozgalom már egy éve tart. Vasárnap azonban olyan stádiumába jutott a dolog, hogy megtarthatták a bortermelők és értékesítők szövetségének alakuló közgyűlését.

A közgyűlés, mely a városháza nagytermében volt, igen népes volt. Ugyszólván résztvett azon minden nagyváradi szőlőtulajdonos. Az elnöki széket Lukács Géza nyugalmazott ezredes töltötte be.

A közgyűlésen a már előre elkészített alapszabályokat tárgyalták, melyeket kevés módosítással el is fogadtak. Az alapszabályok értelmében a szövetkezetnek minden szőlőbirtokos tagja lehet, ha a beütemezett szőlő holdja után 100 koronát a szövetkezetbe befizet.

A szövetkezet célja a nagyváradi borokat értékesíteni nemcsak Magyarországon hanem a külföldön is. E célból megvásárolja, illetve beveszi a termelőktől, a szövetkezet tagjainak borait és azt értékesíti. A beszerzett borok értékesítése végett akciót folytat a külföldi piacokkal és a nagyváradi borokat bevezeti a világpiacra.

A szövetkezetnek főbb céljai voltak, melyek megvalósítása igen nagy jelentőséggel bír a váradi bortermelésre, melyről ez ideig a külföldön nem igen tudtak, vagy ha tudtak is, nem keresték, azt fel kellőleg.

Az alapszabályok letárgyalása után a közgyűlés az igazgatóságot választotta meg. Az igazgatóság tagjai lettek Lukács Géza, Bordé Ferenc, Darvasy Lajos, Grünvald Simon, Balázsovits Jenő, Lausch Károly.

Megválasztották ezután a felügyelő-bizottságot és kimondották, hogy a szövetkezet az alapszabályok jóváhagyása után nyomban megkezdí működését.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői.

Budapest, szeptember 29.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909	7.86
Tengeri júl.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értékdőzsde.

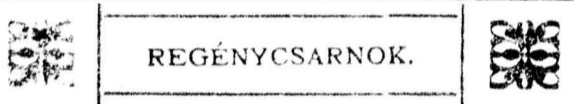
— Délután 4 órakor. —

Oszták hitelbank részvény	634
Oszták magyar államvasúti részvény	736.75

Leszámitoló bank	482.
Rimamurányi	572.
Oszták m. államvasúti részv.	697.60
Közuti vasút	552.
Városi villamos vasút	269.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti ár- és értékdőzsde 1909. szept. 29.	
Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Oszták járadék papírban	186.
Oszták járadék ezüstben	145.
Oszták járadék aranyban	97.25
Oszták korona járadék	99.
1880. oszt. államsorsjegyek	116.50
Oszták magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.25
Oszták hitelbank-részvény	730.
Magyar hitelrészvény	748.
London vista	631.50
Páris vista	889.50
20 frankos (Napoleon) —	19.02
Német birodalmi márka	117.56
20 markas arany	23.51
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	90.40

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Írta: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.)

41

E szép okoskodás nagyobb tetterőt öntött Lőrincbe. Eddig titkos csodálója volt Fontenille k. a szépségének. E pillanattól kezdve nyíltabban mutatta, mennyire elragadták a leány bájai; utógondolat nélkül engedte át magát a szerelem élveinek, különösen midőn látta, hogy szereime nem ellenszenves a leány előtt.

Gyakrabban kereste az alkalmat, hogy láthassa Bertát, Sainte-Marie akadémikusodó jelenléte nélkül, és a véletlen segítségére jött olyformán, hogy jobbat nem is kívánhatott.

Mióta Islettesben voltak, több beteghez hívták, kik szerencsés keze alatt mindannyian meggyógyultak s most egekig dicsérik az új orvos ügyességét.

Ez időtájtban történetesen Fontenille ur is megbetegedett; éles csuzos bántalmi voltak és a derék ur, ki egészséges létében gunyolódva beszélt az orvosi tudományról és az orvosokról, most kevés stoikus lemondással viselte fájdalmait.

Lóhalálban hozatta el a bois-des-pensesi fiatal orvost, ki si-tve megérkezett és orvosságot rendelt, mely a beteg fájdalmait csillapította.

Lőrinc nem fukarkodott látogatásával. — Soha csuzos bántalmat ily nagy gonddal nem ápoltak, a marquis keresztfia napjában kétszer látogatott át La Noue-Sain-Vanneba.

Egy ízben, reggel, midőn Fontenille ur szobáját elhagyta, a kert felől egy jól ismert hang nevé kiáltotta, a hang fiatal, ezüstös csengésére egész valója megrezzen. A kiáltás a gyertyánta csoport alól hangzott.

Oda irányozta lépteit és midőn a nyílás hoz ért, melyet a galyaknak bütykös és szélszélyesen egymásba font hajtásai képeztek, megállt, megbűvölve a látványtól mely szemét gyönyörködtet.

A fecsoport zöldes árnyában kerti faszta-

ren; oldalvást egy veres rézkatlan, tejszínnel és frissen vert tojással telt fayence-edény és félg szőlőlevéllel fedett vaj-szelet emeltek mosolygó színeikkel a liszthalom havát.

A sodródészka előtt állott léztát dagasztva Fontenille Berta rózsaszínnel sávoilyozott bőrköntösében, kőtenykével a dereka körüli feltűzött hajjal és könyökig felgyűrt ujakkal.

A lomb levelein halvány napsugár tört utat, ferde szög alatt esve az asztalra és bearányozta játszi a szép gazdasszony arcát és karját.

— Jó napot doctor! mondá Lőrincz. — Itt mosolyogva és mosolyában, mint mindig, még is némi guny volt; — hogyan érzi magát atyám?

— Sokkal jobban, válaszolá az ifju.

Fontenille Berta kék szemét szigorúan szemlélőre szegezte.

— Lásza, mondá, kedvenc ételét készít a lotharingiai lepényt... Maradjon nálunk reggelire, hogy megízlelje és megmondhassa, hogy jó gazdasszony vagyok-e?

Most megfogta a forraló kávént és vízbe öntött a téstárá.

A kis fehér felegekben felszálló liszt hirtelen pora ellepte Berta fekete haját és hosszú szempilláit.

Elkezdett lassan dagasztani, miközben Lőrinc szabódását hallgatta. — A ma-quis nem szeret magányosan reggelizni és ő megígerte neki, hogy idejekorán otthon lesz.

(Folyt. köv.)

A nagyváradi szőlőbirtokosok szövetsége
Dr. VUOSKICS GYULA.

Apró hirdetések

Minden sor 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér
A legkisebb hirdetés 40 fillérApró hirdetések felvétnak a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Garson lakás

Szt. László-tér 5. sz. k. i. szoba, fürdőszoba, előszobából álló, ügyvédi irodának igen alkalmas, nov. elsőtől kiadó.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobbak.

Legszebb

kivitelű nyomtatványokat a Szent László-nyomda készít. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca.

Szives

figyelmébe ajánljuk vegyi tisztító és ruhafestő intőzetünket öltönyök, nő ruhák, selyem blousok, batist ruhák, függönyök stb. tökéletes és gyors tisztítására vagy festésére. Gyász esetben ruhák soronkívül festetnek feketére. A tisztított ruhák kívánatra kijavíttatnak. Varg és Nagy műfestészeti és vegyszeti mosóintézete Nagyvárad, Szent János-utca 18. Uzlét: Fekete Sas épület. Passage 26-b. Gyűjtő telepek: Teleki-u. 24. sz. a. Hönig Albert. Színház-u. 4. sz. a. Székely Imre.

Fodrászterem.

Figyelmes kiszolgálás, polgári árak, havi és jegy-bérlés. Orenstein Izidor. Szacsvali-utca 24.

Kiadó

Körös-utca 66. sz. házban egy istálló és kocsiszín. Értékeltettnél a Nagyvárad lakarképzőintézetben.

Fudally Galéria

Készít papí, katonai és magyar, sport és népszerű művészi díjak, plakátok. Lakása Sal Ferenc-u. 14. a.

Weisz Izó

bádogos és vízvezeték berendező, elvállal új munkát és javításokat. Kolozsvári-utca 17.

Okleveles tanítónő

órákat ad iskolai tanágyakból elemi vagy polgári iskolás leányoknak. Ugy szintén elvállal zongora vagy hegedű órákat is saját lakásán vagy házához járva. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Figyelem!!

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy kert-helyiségem b. gy. n. Jónás Péter v. edglős Nagyvárad-... ce pályaudvar.

Ka czil és Széles

műbutor asztalosok Körös-utca 9. Jutányos árak, készítenek háló és ebédlő szoba berendezészek.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS
GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

*zel gyomor-ese-hólyag és
bélbántalmaknál oala-
mint asthma bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.*

Kaplan **Wurst József** fűszer-
csenepce- és ásványvíz kereskedő
Ételn N. Váradi, Rákóczi-utca 7. sz.

Tisztelettel tudatjuk, hogy az
Élesdi erdősegeinkben

termelt tűzifa
szállítását és eladását

megkeztük

s ajánljuk vagononként

és méterenként

I-ső osztályu

bükkhasáb tűzifánkat

házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árengedmény!

Rendeléseket kérjük Központi
irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.)
és **Frie? és Társához** Te-
leky u. 16. **Telefon 914.**

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerü
Patellító r.-t Nagyváradon.

Telefon 921.

Uj üzlet.
Uj áruk.

Telefon 921.

Női és gyermek felöltők, blousok, pongyolák,
kész leányka ruhák, női kosztümök és
aljak. Struc és marabu boák, legnagyobb
raktár valódi szőrme árukban. Szolid ki-
szolgálás. Vétel kényszer nincs, Hallatlan
olcsó szabott áruk.

Vidékre küldünk választékot.

Uj könyvkötészet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

RIMANÓCZY- (Áldás) UTCA 5. szám a.

egy a mai kornak teljesen megfelelő

könyvkötészetet és vonalzó-intézetet

rendeztem be, hol minden e szakmába vágó munkálatok a leg-
jutányosabb árban készíttetnek.

Tisztelettel

Szokol Ferenc, könyvkötészet és vonalzó-
intézet tulajdonos.
Olasi, Áldás-utca 5. (Rimanóczy-ház.)

Biró István

cipész mestsr

Nagyvárad, Nagyteleky-utca 38. sz.

Készít mérték után uri és női cipő-
ket, kifogástalan szabásukat. És
egyéves önkéntes uraknak min-
den legyvernemhez cipőt, csizmat
előírás szerint legjutányo abban. —

Olcsó árak! Pontos munka!

Lapkihordó nők

fix fizetéssel felvételnek
a Tiszán ul kiadóhivatalában

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

SZABÓ JÁNOS

uri divat szabó es egyenruha készítőnél
a legdivatabb szövetek dus választé-
tékban vannak telhalmazva.

Modern szabás. Izléses munka.

Fő-utca (Gerliczy-palota.)

Tanuló felvétetik.

Balog
és
Berkes
női és gyermekfelöltők áruháza
Nagyvárad

Zöldfa-utca 9. szám.
(a Zöldfával szemben)

Az 1845-ik évben alapított

S I R K Ö

RAKTÁR

Lévai Márton ur vezetése alatt

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA 20. sz. házban

ujból megnyílt

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyásé **5 kor. 50 fill.**

Szűrt izzólámpa darabja 72 fillér,

tehát 5 százalék kártell áron alul.

Állandóan tartunk **izzólámpák különlegességeit**, fényképező-lámpák, ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb áron mellett.

villamos világítás

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszereplő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Gyászoló közönség figyelmébe!

Mindennemű bel- és külföldi **sirköveket** márvány, granit és syenit legjutányosabban

Edelstein Sámuel

sirkőraktárában

Rákóczi-ut (Fő-utca) 11. szám.

Moskovits-palotában szerzhető be.

Egyszeri használat meggyőző mindenkit, hogy a

Gyöngy

Szinszappan

minden vízben, akár meleg, vagy hideg, kemény vagy lágy, gyorsan és erősen habzik; könnyen hatol a szövetbe, **MEGLEPŐ GYORSAN OLDJA A SZENNYET**, anélkül, hogy a szövetnek legkevésbé is ártalmára volna, teljesen tiszta és ment maró anyagoktól.

Csodálatos tisztító erejét a nyers anyagok leggondosabb kiválasztásának köszönheti.

A Gyöngy

Szinszappan

míndig egyenlő minőségben lesz előállítva.

Használata minden tisztítási célra és mindennemű mosáshoz a legkiadósabb.

A Gyöngy

Szinszappan

minden háztartásban jelentékenyen megtakarít **IDŐT, MUNKÁT** és **PÉNZT.**

A Gyöngy

Szinszappan

a mosószappanok királya.

Elsőrendű magyar gyártmány

Készíti a

Magyar Zsirművek r. t.

Nagyváradon,

melynek városi raktárában (Zöldfa-utca) ezenkívül a mosószappanok minden faja (debreceni, szegedi, csont, márvány, legfinomabb beretvászappan stb.) valamint **KÖKUSZIZSR, CSÓ** és **LEVESTÉSZTÁK** a legkisebb mennyiség vételénél is **EREDETI GYÁRI ÁRON** KAPHATÓK.